

PM	
FALKENBERGS KOMMUN	
Va-plan för Falkenbergs kommun	
PLAN FÖR ALLMÄN OCH ENSKILD VA-FÖRSÖRJNING I FALKENBERGS KOMMUN	
2022-05-12	

Diarienummer KS 2018/72	Fastställt av Kommunfullmäktige	Datum för fastställande 2022-08-30
Dokumenttyp Plan	Dokumentet gäller för Kommunens nämnder och bolag	Giltighetstid ¹ Tills vidare
Revideringsansvarig Kommunfullmäktige	Revideringsintervall Mandatperiod	Reviderad datum -
Dokumentansvarig (funktion) Va-planerare	Uppföljningsansvarig och tidplan KSF	

1 Sammanfattning

En säker och hållbar försörjning av dricksvatten är en grundförutsättning för vårt moderna samhälle. Att hantera spillvatten på ett klokt sätt så att vi kan återföra näringsämnen till jordbruket är långsiktigt en överlevnadsfråga, vi behöver sluta kretsloppet mellan stad och land. Avrinnande vatten från bebyggda områden behöver hanteras så att vi skyddar vår miljö mot föroreningar samt säkerställer att bebyggelsen klarar av framtida klimatförändringar.

I ett föränderligt klimat och med ökande befolkning är det en utmaning att säkerställa kommuninnevärnans behov av säkra, kostnadseffektiva och uthålliga vattentjänster. Anläggningar och investeringar för VA-försörjning är till sin natur långsiktiga och det krävs långsiktig planering och framförhållning för att upprätthålla kvaliteten på levererade vattentjänster.

Falkenbergs kommun är belägen i en del av världen och Sverige som har förhållandevis gynnsamma hydrologiska förhållanden. Det krävs ändå att vi förvaltar våra vattentillgångar väl så att de räcker för samhällets samlade och långsiktiga behov.

I takt med att antalet invånare ökar samt bebyggelsen breder ut sig ökar behovet av allmänna vattentjänster och kommunens ansvar kan förväntas öka. Den enskilt viktigaste insatsen för klok VA-planering kan därför vara att i möjligaste mån påverka utvecklingen av ny bebyggelse. Detta innebär att VA-planen bör ses som en del av Falkenbergs översiktsplan.

Att skapa en långsiktigt hållbar försörjning av vattentjänster kräver samverkan inom kommunen och regionen. I tidigare skeden har Kommunfullmäktige antagit en VA-översikt samt en VA-policy. Tillsammans med Varbergs kommun antogs under 2017 Dagvattenanvisningar. En handlingsplan för det centrala vattenförsörjningssystemet i Falkenberg och Varberg utarbetades under 2018. Under 2021 färdigställde Länsstyrelsen en Regional vattenförsörjningsplan tillsammans med berörda kommuner och VA-verksamheter.

Den samlade VA-planen består av ett antal olika dokument som kontinuerligt behöver uppdateras för att vara aktuella och överensstämna med aktuell lagstiftning och praxis. VA-planen omfattar strategier och planer för utformning av framtidens VA-försörjning samt underhåll och förnyelse av den befintliga allmänna VA-anläggningen. Den befintliga VA-anläggningen representerar ett mycket stort ekonomiskt värde varför det är viktigt att prioritera reinvestering i densamma.

VA-planen omfattar också enskild VA-försörjning även om större delen av ansvaret åligger respektive fastighetsägare.

VA-planen har utarbetats i samverkan mellan kommunstyrelseförvaltningen, Vivab samt Miljö- och Hälsoskyddsförvaltningen. Ansvaret för VA-planen ligger hos kommunstyrelsen och dess förvaltning.

Innehållsförteckning

1	Sammanfattning	2
2	Allmänt	5
2.1	Bakgrund och syfte	5
2.2	VA-planeringens olika dokument och ansvarsfördelning	6
2.3	Organisation och samverkan.....	9
2.4	VA-planen i vattenförvaltningsarbetet.....	10
3	Kommunala planer och mål	10
3.1	Hållbarhet och framtid	10
3.2	Översiktsplan för Falkenbergs kommun	10
3.3	Fördjupad översiktsplan för norra och södra kusten	11
3.4	Fördjupad översiktsplan för centralorten	11
3.4.1	Detaljplanering	11
4	Koppling till lagstiftning och andra styrdokument	12
5	VA-försörjning i ett föränderligt klimat	13
6	VA-översikt	16
7	VA-policy	18
8	Allmän VA-försörjning	20
8.1	Plan för regional vattenförsörjning.....	20
8.2	Vattenresursplan.....	20
8.3	Handlingsplan för en långsiktigt hållbar vattenförsörjning...21	
8.3.1	Mål för långsiktigt hållbara vattenförsörjning	21
8.3.2	Handlingsplan för utbyggnad av vattenförsörjning	21
8.3.3	Samhällskostnader vid avbrott i vattenförsörjningen	22
8.4	Nödvattenplan.....	22
8.4.1	Mål för nödvattenförsörjning	23
8.4.2	Reservvatten, nödvattentankar m.m.	23
8.5	Handlingsplan för en långsiktigt hållbar spillvattenhantering	23
8.6	Dagvattenanvisningar	24
8.6.1	Syfte	24
8.6.2	Mer vatten	25
8.6.3	Recipientpåverkan	26
8.7	Plan för dagvattenåtgärder.....	26
8.8	Förnyelse- och underhållsplaner för den allmänna VA-anläggningen	27
8.9	Plan för den allmänna VA-anläggningen, VA 2040.....	28
8.10	VA-utbyggnadsplan för befintlig bebyggelse	28
9	Enskild VA-försörjning	29
9.1	Enskild vattenförsörjning	29
9.2	Tillsynsplanering av enskilda avlopp	30

10	Finansiering av kommunens VA-verksamhet	31
11	Uppföljning av den allmänna VA-verksamheten	31
12	Uppföljning och uppdatering av VA-planen	32

Bilagor

Bilaga 01.	VA-översikt 2012
Bilaga 02.	VA-policy 2014
Bilaga 03.	Regional vattenförsörjningsplan. Publik version.
Bilaga 04.	Vattenresursplan. Sekretess
Bilaga 05.	Handlingsplan för långsiktigt hållbar vattenförsörjning i Varbergs och Falkenbergs kommuner. Publik version.
Bilaga 06.	Nödvattenplan
Bilaga 07.	Handlingsplan för långsiktigt hållbar spillvattenhantering. -
Bilaga 08.	Dagvattenanvisningar
Bilaga 09.	Plan för dagvattenåtgärder
Bilaga 10.	Rutin för förnyelseplanering - ledningsnät
Bilaga 11.	VA 2040 Plan för den allmänna anläggningen
Bilaga 12.	Hållbarhetsindex

2 Allmänt

2.1 Bakgrund och syfte

Falkenbergs kommun har flera motiv för att utarbeta en strategisk VA-plan.

FN:s generalförsamling fastslog år 2010 att tillgång till rent vatten och sanitär utrustning är grundläggande mänskliga rättigheter.

EU:s ramdirektiv för vatten har som slutmål att förbättra statusen på alla vattenförekomster. Genom Åtgärdsprogrammet för Västerhavet och kommunernas åtgärd nr 7 finns en tydlig uppmaning till att planera VA-försörjningen för att minska påverkan på kommunens vattenförekomster:

Kommunerna ska upprätta och utveckla vatten- och avloppsplaner för att miljö kvalitetsnormerna för vatten ska kunna följas. Åtgärden behöver genomföras i samverkan med länsstyrelserna.

Miljökraven riktade mot VA-verksamheten är högt satta och formellt har det under lång tid funnits juridiska förutsättningar att ställa höga krav. Först under senare år har tolkningen av Ramdirektivet för vatten skärpts och tillämpningen av Miljöbalken har blivit allt striktare. Utvecklingen mot en striktare syn på VA-systemets miljö- och klimatpåverkan kan förväntas öka. Till exempel genom skärpta krav på utsläpp av metan och lustgas från avloppsreningsverk eller bräddning från ledningsnätet.

VA-planen är en del av den övergripande planeringen. En strategisk och långsiktig VA-planering som omfattar dricks-, spill- och dagvatten blir kommunens verktyg för att lyfta fram problem och prioritera åtgärder på ett kostnadseffektivt sätt. Syftet med VA-planen är att åtgärder ska tydliggöras och tidsättas så att den kortsiktiga och långsiktiga planeringen underlättas och kan budgeteras.

VA-planeringen omfattar hela kommunen, både inom och utom verksamhetsområdet för de allmänna vattentjänsterna. VA-planen ska antas av kommunfullmäktige och ska vara aktuell. Underliggande dokument bör aktualiseras regelbundet och informeras om eller beslutas enligt tabell 1.

Den strategiska VA-planeringen baseras på det arbetssätt som rekommenderas i Havs- och vattenmyndighetens *Vägledning för kommunal VA-planering*. Vägledningen tydliggör VA-planeringens roll utifrån vattendirektivet och åtgärdsprogrammet för Västerhavet:

- VA-planen ska tas fram genom ett förvaltningsövergripande arbete och vara väl politiskt förankrad.
- VA-planen ska innehålla en beskrivning av VA-försörjningen och dess påverkan på vattenstatus, motsvarande en VA-översikt enligt denna vägledning.
- VA-planen ska innehålla en VA-policy eller motsvarande politiskt beslutad viljeyttring med principer för prioriteringar mellan åtgärder och mellan geografiska områden.

- VA-planen ska kunna utgöra underlag för beslut om finansiering av föreslagna åtgärder.

VA-planen är ett verktyg för att skapa långsiktigt hållbar VA-försörjning. Enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster utgör allmän VA-försörjning inom samlad bebyggelse ett kommunalt ansvar. Allmän VA-försörjning är en naturlig monopolverksamhet och det ställs därför höga krav på att VA-försörjningen följer samhällsutvecklingen och bedrivs kostnadseffektivt. Utveckling av VA-försörjningen ska vara en integrerad del av samhällsplaneringen.

VA-planens förslag till åtgärder utgör underlag för fortsatt verksamhetsplanering, budgetarbete och taxeanalys.

Organisatoriskt bedrivs den allmänna VA-verksamheten i Falkenbergs och Varbergs kommuner av Vatten & Miljö i Väst AB, Vivab. Vivab ägs gemensamt av Varbergs och Falkenbergs kommuner. Huvudmannskapet för VA-försörjningen enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster utövas av anläggningsbolagen Varberg Vatten AB respektive Falkenbergs Vatten och Renhållnings AB. Dessa bolag ägs av respektive kommun.

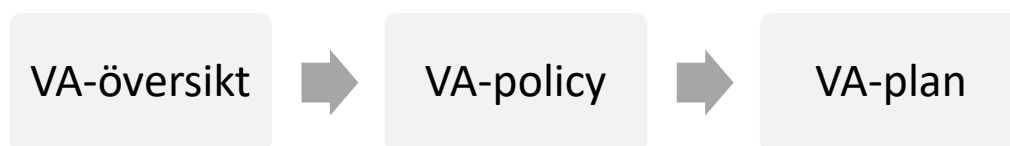
Normerande beslut fattas av Kommunfullmäktige:

- Verksamhetsområdets geografiska omfattning
- Allmänna bestämmelser för användande av den allmänna VA-anläggningen (ABVA)
- VA-taxa

VA-taxan ska baseras på nödvändiga kostnader och fördelas mellan abonnenterna på ett skäligt och rättvist sätt.

2.2 VA-planeringens olika dokument och ansvarsfördelning

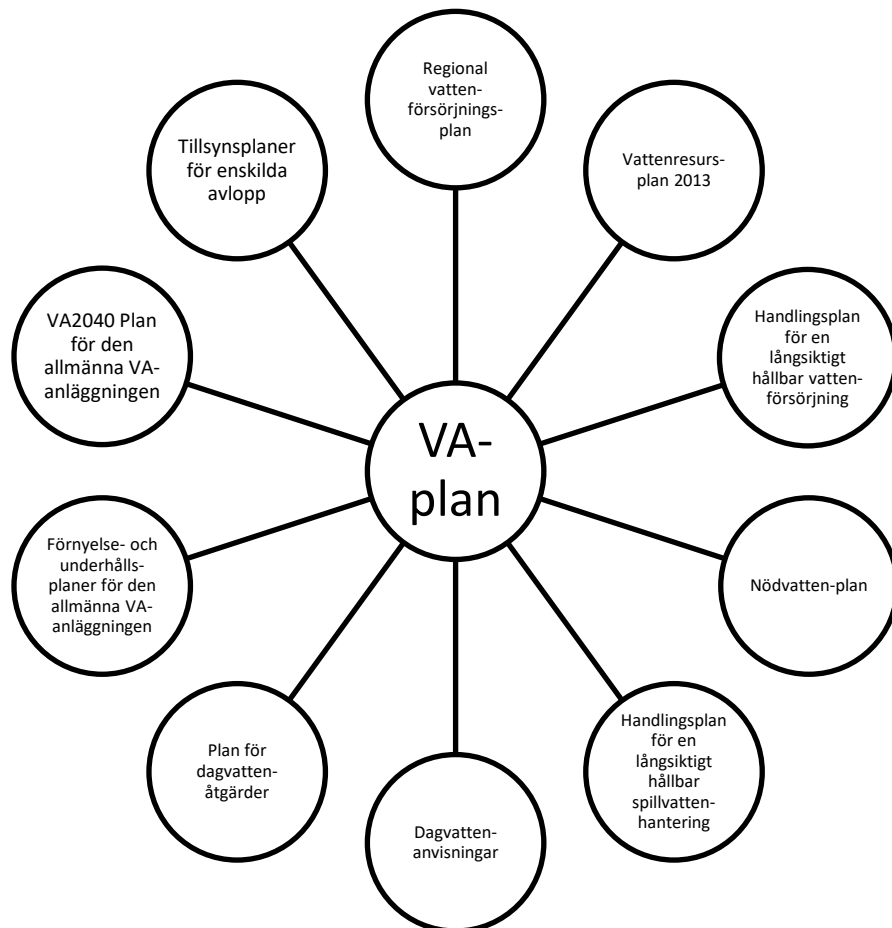
Denna *VA-plan* är det tredje dokumentet som ingår i kommunens övergripande VA-planering. Tidigare har utarbetats *VA-översikt* och *VA-policy*.

Figur 1. VA-planeringen huvuddokument.

VA-översikten antogs 2012 och är en sammanställning/kunskapsunderlag över kommunens VA-försörjning inom och utanför verksamhetsområde för allmän VA-försörjning. VA-policyn antogs 2014 och innehåller riktlinjer och ställningstaganden. VA-planen utgör en fortsättning av arbetet i de tidigare dokumenten.

Denna VA-plan baseras på ett antal delplaner, där detta dokument utgör ett sammanfattande huvuddokument. Delplanerna återfinns som bilagor till VA-planen.

Figur 2 VA-planens uppbyggnad.

VA-planen har utarbetats av Vattendirektivsgruppen och VA-gruppen i Falkenberg. Dagvattenanvisningar, Förslag till dagvattenåtgärder och planering av vattenförsörjningen är till stora delar resultat av förvaltnings- och bolagsövergripande arbete. Dokument som rör den befintliga allmänna VA-anläggningen är i huvudsak utarbetade inom Vivab. Miljö- och hälsoskyddsförvaltningen har ansvaret för tillsyn av enskilda avlopp och arbetar enligt gällande lagstiftning och vägledning från Havs och vattenmyndigheten.

Åtgärder av övergripande och generell karaktär redovisas i VA-planen. Övriga åtgärder redovisas i respektive deldokument. De olika dokumenten är således framtagna i olika processer och skiljer sig därför åt i upplägg och redovisning.

Ansvarig för uppföljning och uppdatering av VA-plan och deldokument visas i Tabell 1.

Tabell 1. Ansvarsfördelning för VA-plan och deldokument.

Uppdrag/plan	Ansvarig	Uppföljning	Politiskt antagande
VA-plan	KSF	Huvuddokumentet ska vara aktuellt.	KF
Regional vattenförsörjningsplan	Lst	Länsstyrelsen i Hallands län	-
Vattenresursplan 2013	Vivab	-	-
Handlingsplan för en långsiktigt hållbar vattenförsörjning	Vivab	Vid behov alt vart 4:e år	Vivab:s styrelse
Nödvattenplan	Vivab	Vart 4:e år	
Handlingsplan för en långsiktigt hållbar spillvattenhantering	Vivab	Vid behov alt vart 4:e år	
Dagvattenanvisningar	KSF	Vid behov alt vart 4:e år	KS
Plan för dagvattenåtgärder	KSF	Uppdatering vid ändrade förutsättningar.	KS
Förnyelse- och underhållsplaner för den allmänna VA-anläggningen	Vivab	Kontinuerligt	Vivab:s styrelse
VA 2040, Plan för den allmänna VA-anläggningen	Vivab	Revideras vart 4: år Årlig översyn	Vivab:s styrelse
Tillsynsplaner för enskilda avlopp	MHN		

2.3 Organisation och samverkan

VA-planering bör ses som en kontinuerlig process. Resultatet av processen kan presenteras som GIS-skikt, databaser eller planeringsdokument/planer.

VA-planering som process behöver hantera information från olika delar av den kommunala verksamheten. I Falkenbergs kommun sker detta dels genom arbete i återkommande förvaltnings- och bolagsövergripande grupper dels via arbetsgrupper som skapas för specifika behov.

Huvudsakliga aktörer är Vivab, Kommunstyrelseförvaltningen samt Miljö- och Hälsoskyddsförvaltningen. Vid hantering av dagvattenfrågor berörs även kommunens exploateringsavdelning samt park- och gatuverksamheter.

VA-planering handlar om resurs-, miljö- och samhällsplanering. Hantering av dagvatten och extremväder får allt större utrymme inom såväl översikts- som detaljplanering. Erfarenheter från lokala förutsättningar ska kombineras med samhällets kunskapsutveckling samt förändrade krav på miljö och hållbarhet.

Tabell 2 visar vilka arbetsgrupper som medverkar i det strategiska VA-planeringsarbetet i Falkenbergs kommun. Utöver dessa konstellationer arbetas det även inom projektinriktade grupper.

Tabell 2. Arbetsgrupper för VA-planering.

Namn	Beskrivning	Medverkande
Vattendirektivsgrupp	Vattenförvaltning. Prioritering av insatser i avrinningsområden. Fungerar som styrgrupp.	Förvaltningschefer och VD samt strateger från Vivab, MHF, KFT, KSF. Sammankallande: MHF
VA-grupp	VA-planering och samordning. Revidering av VA-plan.	Avdelnings- och enhetschefer samt strateger från Vivab, MHF, KSF Sammankallande: KSF
Dagvattengrupp	Frågor rörande tillämpning och revidering av dagvattenanvisningar.	Handläggare från Vivab, MHF, KSF, KFT Sammankallande: KSF
Anslutningsgrupp	Samverkan om anslutning av fastigheter, utökning av verksamhetsområde.	Handläggare från Vivab, MHF, KSF, MEX vid behov. Sammankallande: KSF

2.4 VA-planen i vattenförvaltningsarbetet

Övergripande kommunal planering bör ske genom Översiktsplan, Klimatanpassningsplan och en Vattenplan. Vattenplanen har sin utgångspunkt i Vattendirektivet och hur vattenresurser ska förvaltas för att uppnå god status. Vattenplanen kan sägas omfatta allt vatten inom kommunen. Falkenbergs kommun har idag inte någon Vattenplan.

VA-planen är ett verktyg som bör samordnas med och sortera in under ovan nämnda planer. VA-planen är således ett av flera planeringsverktyg som ska säkerställa att kommunen arbetar för att uppnå miljö kvalitetsnormerna för vatten i Falkenbergs kommun. VA-planen omfattar allmän och enskild VA-försörjning och kan ses som en delmängd av en kommunal Vattenplan.

3 Kommunala planer och mål

Framtagandet av en VA-plan utgår från vattendirektivet men det finns även flera andra interna planer och strategier som behöver beaktas.

3.1 Hållbarhet och framtid

Falkenbergs kommun har som vision att växa för en hållbar framtid.

Kommunens befolkning ska växa stabilt och kommunen ska bli ett föredöme bland svenska kommuner när det gäller social, ekologisk och ekonomisk hållbarhet. Kommunen prioriterar arbetet med Agenda 2030.

Falkenbergs kommun har tre definierade målområden:

- Ett föredöme inom hållbarhet
- Välfärd med god kvalitet
- Västsveriges starkaste näringsliv

3.2 Översiktsplan för Falkenbergs kommun

Översiktsplan för Falkenbergs kommun antogs 2014 och aktualitetsprövades hösten 2019. ÖP anger den samlade inriktningen för den fysiska planeringen inom kommunen. Översiktsplanen ska alltid vara aktuell men är inte juridiskt bindande.

3.3 Fördjupad översiktsplan för norra och södra kusten

Fördjupad översiktsplan för norra och södra kusten i Falkenbergs kommun antogs 2020. Den fördjupade översiktsplanen anger en önskvärd inriktning för utveckling av kustområdet.

3.4 Fördjupad översiktsplan för centralorten

Arbete pågår med att utarbeta en fördjupad översiktsplan för Falkenbergs stad. Den fördjupade översiktsplanen ska ange var och på vilket sätt Falkenbergs stad antas utvecklas under de kommande 25 åren.

I april 2019 antog kommunstyrelsen riktlinjer för förtätning i Falkenbergs stad. Dessa riktlinjer har kompletterats med Förtättningsanvisningar, som ett mer konkret komplement till riktlinjerna. Riktlinjer samt anvisningar för förtätning skapar möjlighet till förtätning men är inte styrande att det ska förtätas. På sikt kan vi dock förvänta oss en ökande belastning på VA-systemet.

3.4.1 Detaljplanering

Kommunstyrelseförvaltningen har under 2020 - 21 genomfört en omfattande uppdatering av planprioriteringslistan. Genomförandetakten av nya detaljplaner förväntas öka starkt genom att nya personalresurser tillförs planarbetet.

För närvarande saknas en tidsatt utbyggnadsplan för Falkenbergs kommun. Behovet av en utbyggnadsplan bedöms dock vara stort för att kunna planera utbyggnad av infrastruktur.

4 Koppling till lagstiftning och andra styrdokument

Ramdirektivet för vatten styr i stor utsträckning kraven på rening av spillvatten och dagvatten.

Allmän vattenförsörjning och avloppshantering berörs och styrs av ett mycket stort antal lagar och förordningar. Förutom de allmänna lagrum som reglerar offentlig verksamhet, arbetsrätt, entreprenadrätt m.m. är de huvudsakliga lagrummen:

- Lag (2006:412) om Allmänna Vattentjänster
 - *ramlag som reglerar när VA-försörjning utgör ett kommunalt ansvar samt förhållandet mellan VA-huvudman och fastighetsägare*
- Miljöbalken
 - *reglerar förutsättningar för uttag av dricksvatten samt miljöpåverkan från spillvatten och dagvatten*
- Plan och Bygglagen
 - *reglerar den fysiska planeringen av samhället och därigenom infrastruktur och planering av dagvattenhantering*
- Livsmedelslagen
 - *förordningen om dricksvatten styr förutsättningar för och kraven på dricksvatten som livsmedel*

För att förstå Lag (2006:412) om Allmänna Vattentjänster bör man se den som en ramlag som reglerar tre (3) olika vattentjänster med vitt skilda karaktärer:

- Dricksvattenförsörjning
 - *produktion och distribution av samhällets viktigaste livsmedel*
- Spillvattenhantering
 - *avledning och rening av spillvatten*
- Dagvattenhantering
 - *avledning av ytligt och tillfälligt avrinnande vatten från bebyggelse*

Om det med hänsyn till skyddet för människors hälsa eller miljön behöver ordnas vattenförsörjning eller avlopp i ett större sammanhang för viss bebyggelse, skall kommunen inrätta verksamhetsområde och tillgodose behovet genom att bygga ut en allmän VA-anläggning.

Endast kommuner eller av kommuner kontrollerade organisationer kan vara huvudmän för allmän VA-försörjning.

Utanför kommunalt verksamhetsområde för allmän VA-försörjning ansvarar respektive fastighetsägare för sin egen VA-försörjning. Miljö- och Hälsoskyddsförvaltningen utövar tillsyn av enskilda avlopp enligt Miljöbalken. Uttag av dricksvatten för en enskild bostadsfastighet är i normalfallet inte tillståndspliktigt.

5 VA-försörjning i ett föränderligt klimat

Kommunstyrelsen har antagit en klimatanpassningsplan med inriktning mot fysisk planering för 2020 – 2026.

I ett förändrat klimat behöver samhället i möjligaste mån vara förberett för förändringar. Klimatanpassning handlar om att skydda befintlig bebyggelse och mark men även inkludera klimatanpassning för kommande mark- och vattenanvändning.

Vi bör sträva efter ett resilient samhälle som kan stå emot och återhämta sig från störningar. Kommunen behöver skapa förutsättningar för ett fungerande och robust samhälle där risker i rimlig grad kan förutses, minimeras och hanteras.

Kommunen har ett övergripande ansvar för att den fysiska planeringen sker i hållbar riktning. Kommunen kan också bli skadeståndsskyldig för ett felaktigt planläggnings- eller bygglovsbeslut. Detta ansvar gäller dock bara under en begränsad preskriptionstid.

Kommunens ansvar för att hantera t.ex. översvämningsproblem uppträder när det handlar om att skydda samhällsviktig verksamhet och infrastruktur. Vad det gäller befintlig byggnation har den enskilde fastighetsägaren det främsta ansvaret för att skydda sin egendom och vidta förebyggande åtgärder.

Enligt Länsstyrelsen och SMHI kan vi i Halland fram till år 2100 förvänta oss att:

- årsmedeltemperaturen ökar 2 – 4 grader °C,
- nederbörden ökar med storleksordningen 20 – 40 procent,
- risken för skyfall ökar,
- havsnivån höjs med ca 0,8 m

Klimatförändringarna förväntas fortsätta även efter 2100.

Ökad årsmedeltemperatur kan påverka kvaliteten på det ytvatten som används som råvatten vid Kärrebergs vattenverk. Förhöjd medeltemperatur ställer också krav på dricksvattnets kvalitet vid distribution.

Även om årsnederbörden förväntas öka kommer växtsäsongen att bli längre och avdunstningen öka. Det behöver således inte vara så att nettonederbörden och grundvattenbildningen ökar.

En annan faktor är att risken för fastlåsta vädersituationer bedöms kunna öka. Det vill säga att vi kan få längre sammanhängande perioder med torka eller nederbörd.

Höjd havsnivå kommer att påverka VA-verksamheten på olika sätt. När havsnivån höjs kommer även grundvattennivåerna utmed kusten att höjas. Detta ökar risken för inläckage

av grundvatten till avloppsledningar. Högre havsnivå innebär också risk för dämning i dagvattenledningar. Det blir svårare att få ut dagvatten.

Falkenbergs kommun utarbetade 2017 en översiktlig skyfallsutredning för Falkenbergs och Ullareds centralorter. Den redovisar hur avrinnings- och översvämningssituationen kan se ut vid intensiva regnsituationer. Som värsta scenario används ett klimatkompenserat 100-årsregn.

Under arbetet med en ny detaljplan utför kommunen en dagvattenutredning med tillhörande analys av hur bebyggelsen ska kunna skyddas vid intensiva regn. För att kunna lösa dagvatten- och skyfallsproblem krävs dock ofta att dessa frågor hanteras i ett större sammanhang, inom ett avrinningsområde.

Kommunstyrelseförvaltningen och Vivab har använt strukturerad och avrinningsområdesbaserad skyfallskartering i anslutning till Ringsegårdsbäcken för att planera skyfalls- och dagvattenhantering. Detta arbetssätt föreslås vid fortsatt hantering av skyfallsfrågor och sker lämpligen inom ramen för fördjupad översiktsplan.

Som en del av sitt risk- och sårbarhetsanalysarbete har Vivab inventerat hur den allmänna VA-anläggningen bedöms kunna påverkas av förväntade klimatförändringar såsom värmeböljor, översvämningar samt erosion, skred och ras.

Tabell 3. VA-anläggningar som bedöms kunna påverkas av klimatrelaterade förändringar och händelser.

Händelse	Påverkan	Bedömt antal påverkade anläggningar					
		Vattentäkt	Vattenverk	Reservoar	Avloppsreningsverk	Avloppspumpstation	Dagvattendamm
Värmebölja	sämre vattenkvalitet och doft	10	11	11	10	84	54
Havsytehöjning inkluderat storm	Översvämning				1	13	
Kraftigt skyfall	Översvämning	10			10	84	54
Höga flöden i vattendrag	Översvämning	8	2			11	
Erosion, skred och ras		2	1				
Torka	Vattenbrist	10					

Översvämningshändelser och skred bedöms generellt kunna påverka vattenledningar, spillvattenledningar, nödutlopp, dagvattenledningar, dagvattenutlopp och diken negativt.

Sammanställningen av klimatutsatta VA-anläggningar enligt tabell 3 utgör en av grunderna vid bedömning av förnyelsebehov.

Ur ett historiskt perspektiv bör man beakta att variationer i avrinning (nettonederbörd) kan variera stort mellan olika årtider och år. Exempel på år med låg avrinning är 2016-18, 1974-76, 1947, 1914 och det berömda nödåret 1868. Det krävs beredskap för att även i framtiden kunna möta stora variationer i vattentillgång och hantera konkurrenssituationer mellan areella näringar, industri och dricksvattenförsörjning.

6 VA-översikt

En VA-översikt togs fram under 2011-2012 och är daterad 2012-03-30. VA-översikten redovisas i bilaga 01. VA-översikten innehåller ett antal generella slutsatser som är aktuella även om vissa förutsättningar förändrats under 10 år. Ett antal slutsatser och rekommendationer kan sammanfattas ur översikten.

Slutsatser i VA-översikten:

- Om infiltration av ytvatten från Ätran ska fortsätta, måste ett vattenskyddsområde snarast inrättas. Anses detta inte möjligt, bör kommunen styra om sin vattenproduktion så att endast grundvatten används. En vattenförsörjningsplan är nödvändig som ställningstagande för att göra vägvalet.
- Klimatförändringarnas effekter med ökande nederbörd, flöden och vattennivåer, måste beaktas i planering och byggande. Dricksvattenförsörjningen måste ha beredskap för dessa risker.
- Läckaget till och från ledningsnätet behöver minskas. För att möta framtida utmaningar, genom att t ex öka förnysetakten, behöver taxan justeras för att ligga i nivå med investeringsbehovet. En sådan justering behöver ha bred förankring.
- Åtgärder för enskilda avlopp ska prioriteras.
- Ansvar för tätbebyggda områden där avloppsfrågan bör lösas i ett större perspektiv behöver fastställas.
- Att tillsätta en "VA-rådgivare" kan vara ett sätt att underlätta för privatpersoner att vidta åtgärder både vad gäller avlopp och dagvatten.
- Hela kommunen behöver ses över för att peka ut områden med samlad bebyggelse med enskilda avloppslösningar där det finns behov av gemensam avloppslösning alternativt kommunalt VA. I VA-översikten identifieras Stranninge, Stafsinge, Skärslidarna/Kilavägen, Efra, Asige och Gunnarp.
- Kommunen bör i större utsträckning utnyttja möjligheten att ta ut s.k. särtaxa där VA-utbyggnaden är väsentligt dyrare än normalt, vilket är fallet i flera områden.
- Kommunen bör erbjuda ett system för kretsloppsanpassad hantering av avloppsfraktioner.
- Konfliktpunkter med areella näringar, vattenkraft och materialtäkter behöver hanteras för att uppnå miljö kvalitetsnormer och minska riskerna för kommunens dricksvattenförsörjning.
- Det är av stor vikt att det planerade arbetet med VA-policy och VA-plan slutförs. Genom dessa planer kan flera av ovanstående punkter hanteras. För det fortsatta arbetet är det nödvändigt att ta fram en vattenförsörjningsplan med ett flergenerationsperspektiv. Eftersom kommunens VA-planering ska omfatta områden både inom och utanför kommunalt verksamhetsområde behövs ett bolags/förvaltningsövergripande arbetssätt.

Rekommendationer i VA-översikten:

1. Viktiga vattenområden för dricksvattenuttag ska skyddas mot exploatering. För ytvatten gäller det framförallt Ätran, Vinån och Högvadsån.

2. Detaljplaner ska innehålla föreskrift om lägsta golvnivå i förhållande till havet. Behov av översvämningsbara ytor ska beaktas i planprocessen.
3. Detaljplaner ska innehålla föreskrift om lokalt omhändertagande av dagvatten. Minsta tillåtna tomtarea ska bestämmas med hänsyn till nödvändiga lösningar för lokalt omhändertagande av dagvatten. I kommande dagvattenpolicy ska föreskrifter gällande fördröjning, slamavskiljning och rening av dagvatten tas fram.
4. Dräneringsvatten ska aldrig ledas till spillvattenledning. I det fall dräneringsvatten behöver pumpas till dagvattenledning ansvarar fastighetsägaren för detta.
5. Vid nybyggnation ska källare endast tillåtas i undantagsfall.
6. Vid exploatering eller andra åtgärder ska åtgärden bidra till att minska eventuell negativ påverkan på vattnets kvalitet från det område som ska exploateras. Detta för att förbättra förutsättningarna att uppnå miljökvalitetsnormerna för vatten.
7. Vid exploatering ska mark avsättas för skyddszoner utmed vattendrag och nya våtmarker för att gynna vattenkvaliteten och den biologiska mångfalden.
8. Planläggning i ”sanka” områden bör undvikas.
9. Restriktioner mot spridd nybyggnation med enskilda avloppslösningar ska finnas där god ekologisk status inte uppnås.
10. Områden med höga vattenanknutna naturvärden ska skyddas mot exploatering och negativ påverkan. I planprocessen ska dessa naturvärden beaktas i ett avrinningsområdesperspektiv då effekter i vattnet kan uppstå långt från exploateringsområdet.

Ansvar: KSF

Aktualitet: Daterad 2012-03-30

Uppdatering: -

7 VA-policy

VA-policy med kommentarer redovisas i bilaga 02.

VA-policyn ska fastställa strategiska vägval och prioriteringsgrunder för kommunens VA-arbete, både inom och utanför kommunalt verksamhetsområde för VA. Med VA-arbete menas planering och drift av dricksvattenförsörjning samt omhändertagande av avloppsvatten. Avloppsvatten innefattar spillvatten samt dagvatten och ibland även dräneringsvatten. VA-policyn ska vara vägledande för att uppnå en långsiktig hållbar dricksvattenförsörjning och avloppshantering. Policyn ska ligga till grund för framtagandet av en VA-plan som skyddar miljön och människors hälsa samtidigt som exploatering och tillväxt möjliggörs.

Övergripande strategier och prioriteringar

1. En ständigt pågående VA-planering med förankring och genomförande av VA-policy och VA-plan säkerställs genom att berörda förvaltningar och bolag finns representerade i gemensamma arbetsgrupper.
2. Kommunalt verksamhetsområde för dricksvatten, spillvatten och dagvatten bör upprättas för alla områden som omfattas av ny detaljplaneläggning. Med ny detaljplaneläggning avses även framtagande av nya detaljplaner som ersätter befintliga planer. Beslut om detaljplan och dess verksamhetsområde ska samordnas. Angränsande befintliga fastigheter och luckor mellan detaljplaner ska löpande prövas för inarbetning i verksamhetsområde.
3. Förnyelsetakten för ledningsnätet ska som målsättning uppnå 0,7 % per år innan år 2020. Förnyelsetakten ska inte understiga 0,5 % per år.
4. Kommunen ska sträva efter ständig förbättring av VA-anläggningar med avseende på energi- och resurshushållning. Kretsloppsanpassade system för allmän och enskild spillvattenhantering ska vidareutvecklas.
5. Kommunen ska arbeta med att förebygga skador till följd av klimatförändringar dels genom fysisk planering, dels genom åtgärder på både befintliga och nya ledningar samt anläggningar.
6. Kommunen ska erbjuda invånarna och fastighetsägarna rådgivning om enskilt spillvatten, dagvatten och dricksvatten.

Strategier för långsiktig hållbar dricksvattenförsörjning

7. Både yt- och grundvattenförekomster av betydelse för befintlig och framtida dricksvattenförsörjning ska skyddas. Kommunen ska arbeta aktivt för att behålla och säkra kvalitet och kvantitet för allmän och enskild dricksvattenförsörjning.
8. Den kommunala dricksvattenförsörjningen ska säkras långsiktigt och med beaktande av oförutsedda händelser. Reservvatten av tillräcklig kvalitet och kvantitet ska finnas.

Strategier för långsiktig hållbar spillvattenhantering

9. Åtgärder för att minska påverkan på miljön och människors hälsa från enskilda och allmänna spillvattenanläggningar ska prioriteras inom följande områden: vattenskyddsområden, områden nära vatten som inte uppfyller miljökvalitetsnormerna för vatten (framför allt i områden där övergödning konstateras), samt områden som av andra orsaker är känsliga för påverkan från spillvatten, t ex rekreationsvatten.
10. Befintliga områden/fastigheter med ej tillfredsställande dricksvatten- och/eller spillvattenlösningar ska åtgärdas enligt riktlinjer i VA-planen.
11. Kommunen ska främja utbyggnaden av mottagningsstationer för omhändertagande av latrin från fritidsbåtar och annan besöksverksamhet.

Strategier för långsiktigt hållbar dagvattenhantering

12. Hantering av dagvatten ska ske med minsta möjliga störning på människors hälsa och på miljön i vatten och mark.
13. Dagvatten ska beaktas tidigt i den fysiska planeringen enligt riktlinjer i VA-planen.
14. Dagvatten ska lyftas fram som en resurs och synliggöras för att berika bebyggelsemiljön.
15. Den naturliga vattenbalansen ska så långt som möjligt bibehållas vid exploatering eller annan förändrad verksamhet.
16. Dagvattenflöden ska reduceras och regleras så att belastning på ledningsnät, reningsanläggningar och recipienter begränsas.
17. Befintliga områden/fastigheter med ej tillfredsställande dagvattenlösningar ska åtgärdas enligt riktlinjer i VA-planen.
18. Förorening av dagvatten ska förebyggas redan vid källan, både med avseende på kontinuerliga utsläpp och oförutsedda händelser.

Ansvar: KSF

Aktualitet: Fastställd av KF 2014-11-25

Uppdatering:

8 Allmän VA-försörjning

8.1 Plan för regional vattenförsörjning

Länsstyrelsen i Hallands län har utarbetat en plan för regional vattenförsörjning. Arbetet har utförts tillsammans med länets kommuner och VA-verksamheter. En regional vattenförsörjnings-plan fokuserar på större vattentillgångar och hur dessa kan användas och skyddas ur ett regionalt perspektiv.

Det som framför allt är nytt är att Vattendirektivet och Miljöbalken ges en mer långtgående tolkning än tidigare. Tillsammans med en ökad grad av osäkerhet inför klimatförändringar innebär detta konkret att praktiskt uttagbara vattenmängder ur olika vattenförekomster bedöms vara avsevärt lägre än vad som tidigare ansetts vara möjligt. En konsekvens av detta är att intresset för uttag av dricksvatten i än högre grad riktas mot länets och omgivande läns större sjöar och vattendrag.

Den regionala vattenförsörjningsplanen kommer troligen att finnas dels i en publik version dels i en version som innehåller sekretessbelagd respektive hemligstämplad information. Den publika versionen redovisas i bilaga 03.

Ansvar: Länsstyrelsen

Aktualitet: Fastställd hösten 2021

Uppdatering: -

8.2 Vattenresursplan

Under 2012 och 2013 genomfördes en utförlig inventering av möjliga dricksvattenresurser inom Falkenbergs kommun. Dokumentet utgör en viktig dokumentation av befintliga resurser som kan användas för allmän vattenförsörjning i olika skala. Dokumentet planerades ursprungligen som en vattenförsörjningsplan för Falkenbergs kommun men utgör i realiteten mer en inventering av resurser än en plan för den samlade dricksvattenförsörjningen. Bilaga 04 redovisas ej på grund av trolig sekretess.

Ansvar: Vivab

Aktualitet:

Uppdatering: Planeras ej.

8.3 Handlingsplan för en långsiktig hållbar vattenförsörjning

8.3.1 Mål för långsiktig hållbar vattenförsörjning

Falkenbergs och Varbergs vattenförsörjning behöver förstärkas för att klara efterfrågan på dricksvatten när befolkningen ökar. Planeringshorisont är till år 2050 och år 2120.

En övergripande målsättning är att ”Den kommunala dricksvattenförsörjningen ska säkras långsiktigt och med beaktande av oförutsedda händelser. Reservvatten av tillräcklig kvalitet och kvantitet ska finnas”.

Övergripande förutsättningar för den framtida vattenförsörjningen har varit att:

- Det finns inget förutbestämt krav eller önskemål på att vattenförsörjningen skall bygga på ytvatten eller grundvatten.
- Utgångsläget är att ägarkommunerna gemensamt via Vivab ska vara ”självförsörjande” dvs. Vivab ska planera för att bygga ut vattenförsörjningen för förbrukningsbehovet inom egen regi. Detta innebär att Vivab skall klara medeldygnsbetallet samt maxdygnskapacitet under de perioder som kräver det.
- Huvudvattentäkt och reservvattentäkt skall om möjligt inte ha ursprung i samma avrinningsområde (råvatten).

Den framtida vattenförsörjningen ska klara maxdygnsbetallet 2050 och 2120 samt klara medeldygnsbetallet om största produktionsenheten slås ut år 2050 och år 2120. Detta innebär att om huvudvattenverket i Varberg eller Falkenberg inte kan leverera vatten ut till distributionsnätet så skall det finnas andra alternativ som klarar att förse Varberg eller Falkenberg med vatten motsvarande vad som behövs under ett medeldygn.

Handlingsplan för långsiktig vattenförsörjning utarbetades under 2018 och omfattar två olika delar:

- a) Handlingsplan för utbyggnad av vattenförsörjning
- b) Översiktlig samhällskostnad för avbrott i vattenförsörjningen

8.3.2 Handlingsplan för utbyggnad av vattenförsörjning

Syftet med utredningen har varit att identifiera och prioritera handlingsalternativ som underlag för en strategi för utbyggnad av vattenförsörjningen inom Vivab:s samlade arbetsområde. Utredningens syfte var också att ta fram en handlingsplan för hur Vivab skall bygga ut och samtidigt minska sårbarheten i ägarkommunernas vattenförsörjning.

Ett större antal handlingsalternativ analyserades med hjälp av multikriterieanalys. De valda nyckelkriterierna inkluderade, kapacitet, leveranssäkerhet, vattenkvalitet, ekonomi samt sociala och miljömässiga kriterier.

Av de analyserade handlingsalternativen bedömdes det mest fördelaktiga att vara en kombination av:

- Ny vattentäkt i Varberg, med annat avrinningsområde än befintlig täkt, samt
- nytt vattenverk i Falkenberg, och
- ny överföringsledning mellan Falkenberg och Varberg.

8.3.3 Samhällskostnader vid avbrott i vattenförsörjningen

Ett sätt att värdera behovet av investeringar i vattenförsörjning och leveranssäkerhet är att uppskatta de samhällskostnader som kan uppstå vid avbrott i vattenförsörjningen.

Om ett leveransavbrott sker vid den största produktionsenheten alternativt att vattenförsörjningen påverkas av vattenburen smitta kommer stora störningar och därmed omfattande samhällskostnader att uppstå.

Samhällskostnaderna har uppskattats utifrån uppgifter vid inträffade händelser i Sverige och utomlands och applicerats på förhållandena i Falkenberg. Bedömda kostnader avser 2018 års kostnadsläge och redovisas i vattenförsörjningsplanen.

Bedömningen är att ett två veckors leveransavbrott eller ett utbrott av vattenburen smitta kan generera kostnader av samma storleksordning som att anlägga en ny huvudvattentäkt. Dvs flera hundra miljoner kronor.

En publik version av handlingsplanen redovisas i bilaga 05.

Ansvar: Vivab, KSF.

Aktualitet: Utredningen föreligger i en publik version daterad 2018-09-27.

Uppdatering: Revideras vid behov.

8.4 Nödvattenplan

Föroreningar, elavbrott och större vattenläckor kan leda till att kommunen blir utan rent dricksvatten eller vatten överhuvudtaget. Målet med nödvattenplanen är att effektivt kunna hantera dricksvattenförsörjning vid olyckor och samhällsstörningar.

Krishantering utgår normalt från ansvars-, likhets- och närhetsprincipen. Ansvars- och likhetsprincipen innebär att den funktion som ansvarar för en viss verksamhet i normalfallet också ska ansvara för verksamheten i händelse av kris och svåra påfrestningar. Närhetsprincipen innebär att en kris ska hanteras där den inträffar och av dem som är närmast berörda.

Vivab ansvarar för beredskapsplanering avseende hanteringen av störningar i dricksvattenleveranserna från de allmänna vattenverken. Det innebär att Vivab vid ett leveransavbrott eller vid kvalitetsproblem har ansvaret att förse allmänheten med dricksvatten genom tillhandahållande av nödvatten.

En grundprincip i samhället är att den enskilda individen har ett primärt ansvar för att förebygga och förbereda sig för oförutsedda händelser.

8.4.1 Mål för nödvattenförsörjning

Målsättningen är att varje individ vid en störning i dricksvattenförsörjningen i ett krisläge har tillgång till följande miniminivåer av dricksvatten:

- Inom 1-2 dygn, 3-5 liter per person och dygn.
- Inom högst 3 dygn, 10-15 liter per person och dygn.
- Inom några månader, 50-100 liter per person och dygn.

Uppkomna störningar i dricksvattenförsörjningen ska inte påverka samhällsviktig verksamhet i sådan omfattning att det uppstår allvarliga konsekvenser för samhället.

8.4.2 Reservvatten, nödvattentankar m.m.

Det finns nödvattenledningar från Varberg respektive Halmstad med begränsad kapacitet.

Vivab har tillgång till nödvattentankar. Vid total vattenbrist som omfattar ett helt område måste utplacering av nödvattentankar ske jämnt fördelat över stads- och kommundelar. Nödvattenplanen redovisas i bilaga 06.

Ansvar: Vivab

Aktualitet:

Uppdatering: Revideras vart 4:e år

8.5 Handlingsplan för en långsiktig hållbar spillvattenhantering

Den allmänna spillvattenanläggningen utgör tillsammans med dricksvattenförsörjningen grundläggande faktorer för ett modernt och fungerande samhälle. Spillvattenanläggningens primära uppgift är att säkerställa en god sanitär miljö. Med tiden har spillvattenanläggningarna utvecklats till att vara ett skydd för miljön och det ställs idag långtgående krav på rening av spillvatten innan det renade vattnet når recipienten. De första avloppsreningsverken i Falkenbergs kommun anlades i mitten av 60-talet, d.v.s. för cirka 60

år sedan. Dessförinnan släpptes avloppsvatten ut i recipienterna orenat eller i bästa fall via slamavskiljningsbrunnar.

Reningskraven har successivt förstärkts och det har skett en växelvis verkan mellan höjda miljökrav och teknikutveckling. Under senare år har den dominerande inriktningen inom allmän avloppshantering varit att via överföringsledningar centralisera avloppsreningen till större anläggningar med bättre förutsättningar.

Utmaningen för den allmänna spillvattenanläggningen idag är att utvecklas från att vara reningsverk till att utgöra kretsloppsanläggningar. Det finns ett ökat behov av att avlägsna oönskade ämnen från kretsloppet samtidigt som näringsämnen ovillkorligen måste återföras till produktiv åkermark.

Utvecklingen av spillvattenhantering i Sverige kan sägas följa två alternativa huvudspår:

- Fortsätta utveckla befintliga avloppsreningsanläggningar till högre reningskrav
 - Återföring av certifierat slam
 - Bränn avloppsslammet och återvinn näringsämnen ur askan
 - Rena slammet i en förkolningsprocess
- Arbeta med källsortering av olika spillvattenflöden och avfall i hushållen
 - Skapa renare och mer koncentrerade flöden
 - Möjliggöra återvinning av vatten och värme

Alternativet med källsortering öppnar för en utveckling mot mer decentraliserad spillvattenhantering. Bilaga 07 utarbetas av Vivab.

Ansvar: Vivab arbetar med en plan för förnyelse och utveckling av spillvattennätet. Vivab:s FoU-avdelning arbetar med utveckling av renings- och kretsloppsprocesser.

Aktualitet: -

Uppdatering:

8.6 Dagvattenanvisningar

8.6.1 Syfte

Anvisningar för en långsiktigt hållbar dagvattenhantering antogs av Kommunfullmäktige 2017-03-31. Dokumentet är ett resultat av samverkan mellan Falkenbergs och Varbergs kommuner samt Vivab.

Syftet med anvisningarna är att skapa en genomtänkt, miljöanpassad och för samhällsnyttan kostnadseffektiv hantering av dagvatten samt uppnå eftersträvad funktion enligt följande sex principer:

1. Dagvatten en resurs!
2. Angrip föroreningskällan

3. Rena vid föroreningskällan
4. Lokalt omhändertagande av dagvatten (lokalt trög dagvattenhantering)
5. Blanda inte rent och smutsigt vatten
6. Underhåll din dagvattenanläggning

Dagvattenhantering är en förvaltningsövergripande fråga som ställer stora krav på samverkan. Anvisningarna innehåller riktlinjer för hur dagvatten ska hanteras i den fysiska planeringen och för olika verksamheter. Anvisningarna förtydligar ansvarsfördelningen mellan berörda aktörer.

8.6.2 Mer vatten

Hantering av dagvatten blir allt viktigare i takt med ökad exploatering och klimatförändringar.

Dagvatten är ytligt och tillfälligt avrinnande vatten från bebyggda områden. Ökar andelen hårdgjorda ytor ökar mängden avrinnande vatten och avrinningsförloppet blir snabbare. Dagvatten avleds via gator, diken och ledningssystem till sjöar och vattendrag.

En modern vattenhantering i bebyggd miljö behöver kunna hantera tre olika scenarion:

1. Stora delar av året har vi vattenbrist i bebyggda områden och det finns ett behov för fastighetsägarna att lokalt omhänderta och använda tillgängligt vatten
 - a. Fördröj lokalt
 - b. Infiltrera på gräsmattor
 - c. Ta tillvara nederbörd som bevattningsvatten eller som tekniskt vatten
2. Vid normal till måttligt kraftig nederbörd (upp till 10-, 20- eller 30-års regn) ska VA-huvudmannen kunna avleda och rena dagvatten på ett kontrollerat sätt.
 - a. Diken, ledningar, dammar etc.
3. Vid händelse av extrem nederbörd ska samhället vara planlagt så att avledning av vatten sker kontrollerat utan att skada människor eller egendom.
 - a. Korrekt höjdsättning av fastigheter och gator,
 - b. planerade skyfallsstråk,
 - c. kontrollerad översvämning av utsedda ytor

Vattenavrinningen i det flacka Halländska kustlandskapet kännetecknas av att de besvärligaste situationerna kan uppstå under höst och vinter när långvarig nederbörd och begränsad vattenupptagning från växter mättar jordarna med vatten.

Observera att den enskilde fastighetsägaren har det primära ansvaret att skydda sin egendom från översvämningar och andra naturolyckor. Åtgärder för att begränsa skador förorsakade av skyfall ingår i detta.

8.6.3 Recipientpåverkan

Ett ökat fokus på Ramdirektivet för vatten samt utvecklad tolkning av Miljöbalken ger ökade krav på rening av dagvatten, framför allt från verksamheter och trafikerade ytor.

Dagvattenanvisningarna redovisas i bilaga 08.

Ansvar: Kommunstyrelseförvaltningen

Aktualitet: Fastställd av KF 2017-03-31

Uppdatering: Under 2022

8.7 Plan för dagvattenåtgärder

Kommunstyrelseförvaltningen och Vivab har utarbetat ett förslag till prioriteringsordning för dagvattenåtgärder inom Falkenbergs kommun.

Prioritering har skett områdesvis och omfattar områden för utredning, områden för separat dagvattenkomplettering samt områden där dagvattenåtgärder lämpligen sker i samband med förnyelse av befintligt ledningsnät. Som underlag för prioriteringen har använts personalens samlade erfarenhet, kännedom om klagomål, kända problemområden, begäran om dagvattenutbyggnad från fastighetsägare samt kunskap om det befintliga ledningsnätets status.

Totalt omfattar förslaget till prioritering ca 2600 fastigheter, huvudsakligen i kustområdet och inom områden med enskilt huvudmannaskap (vägföreningar) varför denna prioritering även har beröring med frågan om huvudmannaskap för gator och allmän plats.

Sammanfattningsvis kan man inte utesluta att kommunen/Vivab i större utsträckning än idag skulle kunna få ansvar för dagvattenhantering i samhällen inom kommunen samt för de samlade bebyggelseområdena utmed kusten. Det är därför viktigt att kommunen/Vivab har en plan för hur man avser att hantera behov av dagvattenåtgärder.

Problem med hantering av dagvatten förekommer huvudsakligen inom kustområdet där det i stor utsträckning saknas system för omhändertagande av dagvatten. Problemen bedöms ha ökat under senare år till följd av förtätning av bebyggelse, ökad andel hårdgjorda ytor samt svårare nederbörds-situationer. Konkret innebär bristen på utbyggda dagvattensystem att det lokalt uppstår problem med översvämningar. Eftersom det saknas avledningssystem kan det även vara svårt att avvattna och dränera befintliga fastigheter.

Med dagvattenutbyggnad avses anläggning av system för omhändertagande av ytligt avrinnande vatten samt dräneringsvatten från bebyggelse. Dagvattensystem kan utföras som öppna system med diken och/eller anläggas med slutna ledningar.

Normalt byggs dagvattensystem ut i samband med anläggning av dricks- och spillvattensystem samt gator/vägar. I en del områden längs kusten har det av olika skäl aldrig byggts ut system för hantering av dagvatten. Låg exploateringsgrad och liten andel hårdgjorda ytor gjorde att dagvattenhanteringen tidigare inte sågs som ett problem. Till problembilden hör även bristande skötsel av äldre jordbruksdräneringar.

Kommunstyrelseförvaltningen och Vivab har bedömt vilka områden som bör prioriteras för utredning och åtgärder. Kommunstyrelseförvaltningen och Vivab har utfört en teknisk - hydraulisk bedömning utifrån ett verksamhetsperspektiv. Bedömningen har även omfattat exploateringsstryck och upplevda behov hos fastighetsägare. Prioritering av dagvattenåtgärder redovisas i bilaga 09.

Ansvar: Kommunstyrelseförvaltningen

Aktualitet: Redovisad för Vivab:s styrelse.

Redovisad för KSAU 2020-05-19.

Uppdatering: Vid behov.

8.8 Förnyelse- och underhållsplaner för den allmänna VA-anläggningen

För att säkerställa VA-anläggningens drift gällande kvalitet, kapacitet, funktion och säkerhet finns framtagna planer för förnyelse och underhåll. Vilka underhålls- och förnyelseprojekt som behöver göras baseras på periodiska besiktningar, riskbedömningar, avvikelser och förbättringsförslag, miljökrav, kundönskemål, läcksökning på dricksvattennätet, filmning av spillvatten- och dagvattenledningsnätet och utredningar gällande tillskottsvatten och felkopplingar mm.

Planeringen utgör underlag till beslut om årliga investeringar och är därmed också ett av underlagen för beräkningen av hur VA-taxan kommer att utvecklas framöver. Förnyelse av ledningsnätet ska följa den i VA-policyn fastställda förnyelsetakten om lägst 0,5%.

För planering av förnyelseåtgärder på ledningsnätet finns en arbetsrutin. Se bilaga 10.

Urvalet av förnyelseobjekt baseras på vilka ledningssträckor som bedöms ha högst sannolikhet eller störst konsekvens om det händer något. Även samverkan med kommunen, väghållare samt övriga ledningsägare styr urvalet av förnyelseobjekt. Målet är att samhällsekonomiskt få en bra balans.

	Budget ledningsförnyelse [MSEK]	Förnyelsetakt [%]
2017	12	0,32
2018	12	0,39
2019	12	0,37
2020	15	0,55

2021	10	
2022	15	
2023	15	
2024	21	

Ansvar: Vivab

Aktualitet:

Uppdatering: Revideras löpande

8.9 Plan för den allmänna VA-anläggningen, VA 2040

Plan för den allmänna VA-anläggningen ska beslutas av Vivab:s styrelse och revideras årligen.

Plan för den allmänna VA-anläggningen syftar till att klargöra Vivab:s plan för hur VA-anläggningen ska byggas ut för att klara dagens och framtida behov av vattentjänster.

I planen sammanfattas de projekt som Vivab behöver utföra i den allmänna VA-anläggningen med en tidshorisont på 10 år. Planen utgör ett planeringsunderlag för kommande investeringsbudgetar och vid utveckling av VA-taxan. Se bilaga 11.

Ansvar: Vivab

Aktualitet: Reviderad november 2021

Uppdatering: Årlig översyn. Revideras vart 4:e år.

8.10 VA-utbyggnadsplan för befintlig bebyggelse

Falkenbergs kommun saknar en formell plan för utbyggnad av allmän VA-försörjning inom befintlig bebyggelse. Tre områden har tydligt identifierats såsom möjliga områden för utbyggnad av allmän VA-försörjning. Alla dessa områden har hanterats eller är under utbyggnad eller utredning:

- Efra by
 - Beslut om verksamhetsområde är fattat och utbyggnaden färdigställdes under 2020.
- Stranninge samlade bebyggelse
 - Verksamhetsområde fastställdes under 2020. Planering för utbyggnad pågår inom Vivab.
- Den samlade bebyggelsen vid Asige kyrka
 - Förhållandena har inventerats och en förstudie av möjligheterna för att införa källsorterande avloppssystem redovisades till Länsstyrelsen under 2020. Fortsatt utredningsarbete erfordras.

Ytterligare behov av utbyggnad av allmän VA-försörjning kan dock komma att uppstå. Kommunen har enligt 6 § i Lag om Allmänna Vattentjänster skyldighet att tillhandahålla vattentjänster i ett större sammanhang. Tolkningen av denna skyldighet har förändrats. Framför allt kan det komma att bli aktuellt även för mindre bebyggelsekluster om dessa ligger i anslutning till befintligt verksamhetsområde.

En annan riskfaktor är om kommunen accepterar bebyggelse på landsbygden i större utsträckning. Det kan då komma att uppstå bebyggelsestrukturer som så småningom uppfyller rekvisiten för allmän VA-försörjning. Att bygga ut erforderlig infrastruktur i efterhand kan förutsättas bli avsevärt mer kostsamt än strukturerad samhällsplanering.

Den plan för dagvattenåtgärder som redovisas i detta dokument kan sägas utgöra en VA-utbyggnadsplan för vattentjänsten dagvattenhantering.

Ansvar: Kommunstyrelseförvaltningen

Aktualitet: -

Uppdatering: -

9 Enskild VA-försörjning

Utanför kommunalt verksamhetsområde för allmän VA-försörjning ansvarar respektive fastighetsägare för sin egen VA-försörjning. Miljö- och Hälsoskyddsförvaltningen utövar tillsyn av enskilda avlopp enligt Miljöbalken. Uttag av dricksvatten för en enskild bostadsfastighet är i normalfallet inte tillståndspliktigt.

9.1 Enskild vattenförsörjning

Falkenbergs kommun är stor till ytan och omfattar till stora delar glest bebyggda områden. Fastigheter som inte räknas som sammanhängande bebyggelse saknar i normalfallet fastställt verksamhetsområde för vatten och avlopp. Det är med andra ord inte ett kommunalt ansvar att anordna vattenförsörjning utanför tätbebyggda områden.

Inom Falkenbergs kommun finns det ca 4000 fastigheter med enskild vattenförsörjning. Flertalet av dessa fastigheter har dricksvattenförsörjning genom uttag av grundvatten ur en privat brunn som kan vara borrhäls eller grävd. Vissa fastigheter kan ha en gemensam brunn för två eller flera fastigheter via servitut eller samfällighetsförening.

Vanligt förekommande problem med vattenkvalitet i privata brunnar är lågt pH-värde (surt vatten) samt förhöjda halter av järn och mangan. I anslutning till områden med jordbruk förekommer också förhöjda halter av nitratkväve. Under perioder med torra riskerar enskilda brunnar att sina. Detta gäller framför allt brunnar som tar grundvatten ur begränsade magasin, exempelvis i moränjordar.

Kommunens strategi för enskild vattenförsörjning föreslås vara att:

- bistå med information om ansvarsförhållanden, skötsel av uttagsanläggning samt kunskap om provtagning och kontroll av dricksvatten.
- Vid nödsituationer erbjuda hämtning av vatten vid utsedda tappställen.

Där det finns behov och är praktiskt möjligt kan Vivab erbjuda fastigheter att ansluta till det allmänna dricksvattennätet. Anslutning bekostas av fastighetsägaren och kan ske antingen såsom enskild avtalskund, eller genom att flera fastigheter samverkar via en gemensamhetsanläggning, en s.k. VA-förening.

En informationskampanj om enskild vattenförsörjning genomfördes våren 2018 under devisen ”Ditt vatten, ditt ansvar”. Utskicket innehöll en egenproducerad broschyr samt Livsmedelsverkets informationsmaterial om enskild vattenförsörjning. En uppföljning av detta utskick gjordes under 2020 via vykort till alla, bl.a. med information om SGU:s brunnsarkiv.

Ansvar: Den enskilde fastighetsägaren.

Kommunstyrelseförvaltningen kan bistå med information och rådgivning.

Aktualitet: Senaste informationsinsats 2020

Uppdatering: Kommunstyrelsen kan via Vattendirektivsgruppen ta initiativ till informationsinsatser.

9.2 Tillsynsplanering av enskilda avlopp

I Falkenbergs kommun finns ca 4000 enskilda avlopp och gemensamhetsanläggningar.

Under 2021 slutförs en inventering av avloppen som pågått sedan 2007. I inventeringen har avloppen bedömts och åtgärdats där så har ansetts nödvändigt. Framöver kommer tillsynen bedrivs mer periodisk där alla enskilda avloppsanläggningar kommer besökas enligt givna intervall baserade på risk. Bedömning med högre risk innebär kortare tillsynsintervall. Kortaste intervallet är 1 år och längsta intervallet kommer vara ca 12 år.

Tillsyn bedrivs enligt miljöbalken och principen att utsläpp av avloppsvatten från enskild anläggning anses vara en verksamhet med risk för påverkan på miljö och människors hälsa.

Miljö- och hälsoskyddsförvaltningens tillsyn följer lagstiftning och den vägledning som finns från Havs- och vattenmyndigheten.

Där det finns behov och är praktiskt möjligt kan Vivab erbjuda fastigheter att ansluta till den allmänna avloppsanläggningen. Anslutning bekostas av fastighetsägaren och kan ske antingen såsom enskild avtalskund, eller genom att flera fastigheter samverkar via en gemensamhetsanläggning, en s.k. VA-förening.

Ansvar: Miljö- och Hälsoskyddsförvaltningen

Aktualitet:

Uppdatering: Årlig planering av tillsyn

10 Finansiering av kommunens VA-verksamhet

Enligt Lag (2006:412) om allmänna vattentjänster finansieras VA-verksamheten via taxor som betalas av fastigheter som är anslutna till den allmänna VA-anläggningen. Taxan är uppdelad dels på anslutningsavgifter som betalas av en ny medlem i kommunens VA-kollektiv dels på brukningsavgifter som ska täcka kostnader för verksamhetens drift, underhåll och kapital. Enligt lagens förarbeten ska kostnader fördelas enligt skälig och rättvis grund och VA-taxan utgör verktyget för denna fördelning.

VA-verksamheten står inför stora investeringar och ökade krav på rening och återvinning vilket innebär att VA-taxan kommer att behöva höjas avsevärt under en lång period. Samtidigt bör beaktas att taxefinansiering av en livsnödvändig nytthet som dricksvatten har fördelningspolitisk inverkan.

Ny teknik med uppkopplade vattenmätare kan skapa förutsättningar för att differentiera VA-taxan och skapa incitament för att begränsa vattenkonsumtionen.

11 Uppföljning av den allmänna VA-verksamheten

Allmän VA-försörjning:

- Är till sin natur en långsiktig verksamhet
- Utgör en livsnödvändig samhällsfunktion
- Ska vara resurs- och miljömässigt hållbar i flergenerationsperspektiv
- Behöver lösas i ett större sammanhang
 - I samlad bebyggelse är det inte rimligt att alla fastigheter skapar sin egen VA-försörjning
- Investeringar i anläggningar och ledningsnät har lång avskrivningstid och förväntat lång livslängd

Styrning av FAVRAB och Vivab sker via kommunernas ägardirektiv. Årlig uppföljning sker via möten mellan Kommunstyrelsernas presidier respektive Vivabs presidium.

En väl fungerande uppföljning av kommunens VA-verksamhet behöver spegla verksamhetens långsiktiga natur och behovet av att kontrollera kostnadsutveckling i ett långt tidsperspektiv.

Svenskt Vatten har en omfattande statistikinsamling och har utvecklat ett Hållbarhetsindex som verktyg för verksamhetsuppföljning. Hållbarhetsindex utgår ifrån ekologisk, ekonomisk och social hållbarhet. Verktøget är konkret och tydligt kopplat till VA-huvudmannens uppdrag. I Svenskt Vattens Hållbarhetsindex används följande tolkning:

- *Miljömässig hållbarhet* (ekologisk hållbarhet)
 - Att uppfylla miljökrav, hantera näringsämnen och energi på ett hållbart sätt och långsiktigt skydda vattnet som resurs.
- *Hållbara resurser* (ekonomisk hållbarhet)
 - Att ledningsnät och anläggningar har den status och kapacitet som krävs. Att organisationen har rätt kompetens. Att ekonomin är i balans
- *Hållbara tjänster för brukare* (social hållbarhet)
 - Brukarna ska känna sig trygga i att verksamheten levererar ett hälsomässigt säkert dricksvatten med hög leveranssäkerhet och att verksamheten även klarar av att hantera krissituationer. Brukarnas nöjdhet mäts regelbundet och problem möts med åtgärder.

Hållbarhetsindex utgår ifrån 14 samlande parametrar/nyckeltal med underliggande delfrågor. Redovisning sker pedagogiskt med färgindex. Jämförelser kan göras internt över tid eller mot jämförbara organisationer. Vivab har under flera år arbetat med Svenskt Vattens hållbarhetsindex.

Svenskt Vattens Hållbarhetsindex föreslås som verktyg för långsiktig verksamhetsuppföljning och kommunikation.

Ansvar: Kommunstyrelseförvaltningen

Aktualitet: Årligen

12 Uppföljning och uppdatering av VA-planen

Den strategiska VA-planeringen är en ständigt fortgående process. De flesta styrande och underliggande planer kommer fortlöpande att förändras.

Ansvarsfördelningen för olika delplaner redovisas i kapitel 2.2.

När delplaner förändras till följd av beslut i Vivab:s styrelse eller i Kommunstyrelsen bör det vara möjligt att genomföra motsvarande förändringar i VA-planen via beredning i VA-gruppen.

VA-planeringen är den naturliga grunden för VA-gruppens arbete.